

Naročnina mesečna
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletne 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Uprava: 60-01, 60-02, 60-03, 60-04, 60-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 59.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva ulica št. 6.

Razsodba Nemčije in Italije

Romunija odstopi Madžarom severno polovico Transilvanije

Romunija izgubi 50.000 kv. km ozemlja z 2 in pol milijona prebivalcev

Rim, 30. avgusta. AA. Stefani: Sporazum med Madžarsko in Romunijo glede trenj, ki so ogrožala mir v podonavski kotlini, je bil narejen pod zaščito posebnih odposlancev Mussolinija in vodje rajha Hitlerja.

Ob 15.20 so v dvorcu Belvedere zunanji ministri Italije, Nemčije, Madžarske in Romunije s predsednikom madžarske vlade in romunskim opolnomočenim ministrom Valerom Popom sprejeli časnikiarje in jim podali izjave. Von Ribbentrop je sporočil, da je pod zaščito Mussolinija in Hitlerja, ki nista direktno zainteresirana in sta zato nepristranska, rešeno zapleteno vprašanje. V. Ribbentrop je izrazil zadovoljnost zaradi doseženega rezultata, ki ohranja mir in red v tem delu Evrope. Nato je grof Ciano prebral sledečo izjavo:

Izjava grofa Ciana

V času podpisa protokola, ki potrjuje od strani romunske in madžarske vlade sprejetje arbitražnega sklepa, s katerim sta Nemčija in Italija določili nove in končnoveljavne meje med Romunijo in Madžarsko, bi rad v imenu svoje vlade izrazil najtoplejšo in iskreno zadovoljnost zaradi pravičnega in mirne rešitve spora, ki je močno ogrožal odnose med obema državama ter mir v podonavski kotlini. Romunija in Madžarska sta prispevali k tej rešitvi z enakim razumevanjem in željo in zato izražam priznanje daljnovidnosti in modrosti obeh vlad in njihovih državnikov, ki so popolnoma razumeli cilje miru in stalnosti, ki prevevajo politiko obeh držav oziroma in so poklonili zaupanje pravičnemu duhu Italije in Nemčije. Ta duh je omogočil ministru v. Ribbentropu in meni, da smo prebrodili številne težave problema, v katerem so se križali zemljepisni, narodnostni in gospodarski momenti, in sva si postavila nalogo, rešiti ta problem ne samo s skrajno nepristranostjo, temveč prav tako tudi z gotovostjo, da bomo ustvarili temeljne trajnosti ter vzajemnega obstoja v polnem zaupanju med obema narodoma, ki sta se na nas obrnila. Z današnjim arbitražnim sklepom in akcijo, ki je ta sklep pripravila in omogočila, sta Nemčija in Italija vztrajali pri svojem ravnostnem stališču, to se pravi, da sta se izognili možnosti, da bi konflikt, v katerem sta angažirani, zajel države jugovzhodne Evrope, ker so naši sovražniki poskušali z vsemi sredstvi razširiti vojno. Toda naši cilji so bili še bolj vzvišeni. Nam ni šlo samo za

ohranitev miru v tem delu Evrope, temveč tudi za to, da naredimo ta mir trajen in varen in da mu damo tisto trdnost in varnost, ki jo je mogoče dati samo z dobrimi nameni in pravico ter z delom, ki sta mu Italija in Nemčija vedno služili. Sedaj ko je likvidiran spor, ki je 20 let stalno grozil, da se bo končal s konfliktom, se je začela nova doba in nov režim v odnosih med Romunijo in Madžarsko. Režim sporazuma, zaupanja in sodelovanja, kakršnega sta Italija in Nemčija zmerom želeli in kateremu Italija s svojo zaveznicco Nemčijo jamči vso podporo in pomoč svojega trdnega prijateljstva.

Ko so bile prebrane izjave, so štirje ministri odšli v drug salon, kjer so začeli podpisovati listine. Sprejete razsodnega sklepa pomeni, da so predstavniki Madžarske in Romunije sklenili obrniti se za razsodbo na Italijo in Nemčijo in da sprejemata rešitev spornih vprašanj. Zunanja ministra Romunije in Madžarske izjavljata, da sprejemata na znanje sklep, ki sta ga sprejela zunanja ministra Italije in Nemčije, in da prevzemata v imenu svojih vlad obveznost, da jo bosta izvršila. Protokoli so bili sestavljeni v italijanščini in nemščini in nosijo podpise vseh štirih ministrov.

Razsodba: določa novo mejo in izmenjavo prebivalstva

1. Kot končnoveljavno mejo med Romunijo in Madžarsko določata tisto mejo, ki je začrtana na priloženi zemljepisni karti. Točno določitev meje na kraju samem prepuščata mešani romunsko-madžarski komisiji.

2. Dosedanje romunsko ozemlje, ki pripade na podlagi tega sklepa Madžarski, bodo romunske čete izpraznile v 14 dneh in ga v rednem stanju izročile Madžarski. Posamezne etape izpraznitve in zasedbe, kakor tudi ostale modalitete te procedure bo takoj določila posebna romunsko-madžarska komisija. Romunska in madžarska vlada morata upoštevati to, da se izpraznitev in zasedba teh krajev izvedeta v polnem redu in miru.

3. Vsi romunski državljani, ki so danes naseljeni v pokrajinah, ki jih bo morala Romunija odstopiti, dobe brez nadaljnjega madžarskega državljanstva. Imajo pa pravico v roku 6 mesecev optirati za romunsko državljanstvo. Osebe, ki bodo izbrale pravico te opcije, bodo morale najdalje v enem letu zapustiti madžarsko državno ozemlje in jih bo prevzela Romunija. Te osebe lahko svo-

bodno odnese s seboj celotno premoženje. Prav tako morejo te osebe svoje nepremičnine do svoje preselitve likvidirati in dobljeni denar brez ovir odnesti s seboj. V primeru, da bi se likvidacija ne posrečila, pa bo morala Madžarska dati odškodnino. Madžarska bo vsa ta vprašanja, ki so v zvezi s preselitvijo optantov, reševala na velikodušen in vljuden način.

4. Romunski državljani madžarske narodnosti, ki bivajo v pokrajinah, ki jih je leta 1919. Madžarska odstopila Romuniji in ki ostanejo v Romuniji, imajo pravico v roku 6 mesecev optirati za madžarsko državljanstvo. Za osebe, ki uporabijo to pravico opcije, veljajo načela, ki jih naštevata točka 3.

5. Madžarska vlada prevzema svečano obveznost, da bo z vsemi osebami, ki na podlagi tega arbitražnega sklepa pridobijo madžarsko državljanstvo, pa pripadajo romunski narodnosti, ravnala v vsakem pogledu enako, kakor z ostalimi madžarskimi državljani. Romunska vlada pa prevzema svečano obveznost, da bo prav tako ravnala z romunskimi državljani madžarske narodnosti, ki bodo ostali na njenem državnem ozemlju.

6. Ostala vprašanja, ki bi se pojavila v zvezi z izvajanjem suverenitete, se prepuščajo v rešitev po neposrednih pogajanjih med romunsko in madžarsko vlado.

7. Če bi se pri izvedbi te razsodbe pojavile težave ali dvomi, pa se bosta romunska in madžarska vlada o vsem tem sporazumeli neposredno. Če bi pa v katerem od teh vprašanj ne dosegli soglasja, potem bosta predložili to vprašanje nemški in italijanski vladi, ki bosta izrekli končno odločitev.

Nove meje

Po poročilih, ki so še neobvezna, vendar pa prihajajo z dobro poučene strani, poteka z razsodbo določena nova romunsko-madžarska meja približno takole:

Nova meja krene z dosedanje meje jugozahodno od Salonta Mare in gre v severovzhodni smeri ter teče kakih 10 km jugovzhodno od Oradea Mare (Grosswardein), katero mesto pripade Madžarski. Nato gre mejna črta v vzhodni smeri neposredno južno od železniške proge

Nemčija in Italija jamčita za nove romunske meje

Dunaj, 30. avg. Associated Press: Čeprav še neuradno, se vendar že širijo po Dunaju poročila, da bosta Nemčija in Italija prevzeli jamstvo za nove meje, ki jih je njuna razsodba v madžarsko-romunskem sporu določila med Romunijo in Madžarsko. Nemčija je baje povrh še prevzela jamstvo za sovjetsko-romunske meje in bo v ta namen poslala na romunsko željo na romunsko-sovjetsko mejo svoje čete, ki naj svedočijo odločnost Nemčije, da naj bo mir na tem prostoru.

Odločno pa se zanikajo razne divje govorice, ki so se ves dan širile po Dunaju in ki imajo svoj izvor v nekih tujih krogih, da bi namreč bili Nemčija in Italija izvajali pritisk na Romunijo, da se odreče severnemu delu Transilvanije. Te govorice so pripovedovale, da je bilo Romuniji povedano, da ima kratek rok, da sprejme nemško-italijansko posredovanje, kajti sicer bi nemške motorizirane čete, ki da že stoji pripravljene na slovaško-madžarski meji, takoj vkorakale v transilvansko ozemlje, da preprečijo, da bi tamkaj prišlo do oboroženega spopada med Romunijo in Madžarsko. Te govorice, kakor rečeno, v nemških krogih odločno zanikajo. Prav tako pa zanikajo v krogih konference tudi poročila, da je imela Madžarska že namen vdreti v Transilvanijo in da je morala zaradi tega Nemčija odločno nastopiti.

Sovjetska Rusija je pomagala Madžarom

V romunskih krogih na Dunaju pa se nočejo izjaviti o stališču Sovjetske Rusije in o vlogi, ki jo je imela v sedanji krizi. Sovjetska Rusija je kakor nalašč dregala v romunsko mejo in povzročevala obmejne praske, tako da je bila Romunija v nevarnosti, da bo istočasno napadena od Madžarov in od Sovjetske Rusije. Takšno neprijetno zadržanje Sovjetske Rusije, pravijo v romunskih krogih, da je slabilo vplivalo na zadržanje Romunije napram Madžarom, in Romunija se je morala vdati v vprašanje Madžarov, da na svojih mejah ne sproži vojne, ki bi ji ne bila kos. Če pa bi bila Sovjetska Rusija mirovala, bi bilo zadržanje Romunije mnogo bolj močno. Sovjetska Rusija je tudi pri tej priložnosti pokazala, da na vsej črti sodeluje pri ustanavljanju novega reda, kakor ga uvajata Nemčija in Italija. Sovjetska Rusija je toplotno pomagala Madžarom, da so zmagali nad Romunijo.

Mesta Cluj, Oradea

Mare, Satu Mare in

Bistrica - pridejo pod

Madžarsko. Temešvar,

Alba Iulia in Brašov

pa ostanejo Romuniji

Romunija bo ohranila

svojo težko industrijo

Oradea Mare-Cluj. To slednje mesto prav tako pripade Madžarski. Od tod poteka mejna črta do točke, ki je kakih 30 km severozahodno od Torgu Mureš (Neumarkt), nato pa se mimo tega mesta obrne proti jugovzhodu, pri čemer ostane železniška proga Sighisoara-Brašov Romuniji. Mejna črta se v obliki loka, poglobljene proti jugu, pomika v vzhodni smeri vse do glavnega grebena Karpatov, odkoder poteka vse do nove meje med Romunijo in SSSR ter se pokriva s staro romunsko-madžarsko mejo iz časov pred svetovno vojno.

Kaj so Madžari zahtevali - in koliko so dobili

Rim, 30. avgusta. m. Italijanski časnikarji poročajo z Dunaja, da so Madžari od Romunije zahtevali 60.000 km² romunskega teritorija. Romunija pa je pristala samo na 40.000 km². Po zadnjih poročilih so z rešitvijo dunajske konference Romuni odstopili Madžarski severni del Transilvanije v velikosti 45 km².

Italijansko časopisje poroča iz Budimpešte, da je taka rešitev zadovoljila vse madžarske težnje. V silnem tonu piše tudi Virgino Gayda v »Giornale d'Italia«, ki smatra, da je lahko Madžarska zadovoljna z rešitvijo tega vprašanja. V. Gayda poudarja, da je dunajska konferenca posredovanje Rima in Berlina za zboljšanje in za sklenitev sporazuma. Svoja izvajanja V. Gayda zaključuje z ugotovitvijo, da je rešitev sporne vprašanja med Romunijo in Madžarsko dogodek evropskega pomena.

Zakaj sta morali Italija in Nemčija nastopiti z razsodbo

Dunaj, 30. avg. m. Stvarnost, da je na Dunaju izrečena arbitražna razsodba, kaže, da so bila napačnostva med Madžarsko in Romunijo tako velika, da se obe državi sami ne bi mogli sporazumeli. Napačnostva so bržkone prišla do izraza na sami konferenci na Dunaju ter sta bili zaradi tega očiščeni sili prisiljeni izreči arbitražno razsodbo, čeprav se v zadnem času nemški merodajni krogi posebno poudarjajo, da vlada ne želi arbitraže, temveč, da naj se obe zainteresirani državi sporazumeta sami na miren način. Iz izjave von Ribbentropa, s katero je zaključeno delo konference, je treba posebno pozornost pripisati odstavku, v katerem nemški zunanji minister izjavlja, da je z rešitvijo madžarsko-romunskega spora dokončno izvršena preureditev v Podonavju. Ta odstavek v izjavi von Ribbentropa smatrajo politični krogi za zelo značilnega.

Italijansko tolmačenje dunajske razsodbe

Rim, 30. avg. b. Posebni dopisniki italijanskih listov, ki spremljajo grofa Ciana, trdijo, da je ustvarjen končni sklep o transilvanskem vprašanju. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča, da se mora nazvle temu, da ni mogoče stališč obeh držav tako lahko spraviti v sklad, doseči vsaj načelni kompromis v tem vprašanju. Vprašanje Transilvanije je tako zamotano in komplicirano, da se morajo poleg etnoloških, zemljepisnih in zgodovinskih momentov upoštevati tudi gospodarske in

Nadaljevanje na 2. strani

Današnji nakladi »Slovenca« so priložene položnice. Blagovolite se jih poslužiti in čimprej poravnati naročnino! — Z rednim plačevanjem si ohranite pravico do podpore 10.000 din za primer smrtné nezgode

Gornji nemški zemljevid Romunije prikazuje žrtve, ki jih je Romunija doprinesla na svojih mejah: Besarabija in severna Bukovina, ki sta bili odstopljeni Sovjetom, sta označeni s debelo črto. Južni del Dobrudže, ki pride k Bolgariji, je prav tako označen s črto, ki nosi letnico 1913. Ozemlje, ki ga je morala odstopiti po dunajski razsodbi Madžarom, je oddeljeno s rdečo črto. Severni del nad črto pripade Madžarom, južni del Transilvanije pod črto pa ostane Romuniji.

Romunsko-bolgarski sporazum

Sofija, 30. avg. t. DNB: Bolgarski listi pišejo, da se pogajanja z Romunijo v Krajovi bližajo koncu. Včeraj je bila odločena seja. V petek in v soboto bosta še dve seji obeh delegacij, ko bodo urejena tudi vsa tehnična vprašanja, nakar bo sporazum verjetno že podpisan v nedeljo 1. sep-

tembra. Ni še znano, kdaj bo Bolgarija začela zasedati Dobrudžo. Bolgarski politični in časnikarski krogi imajo vtis, da bo obveljala bolgarska zahteva po čim hitrejši zasedbi dežele. Nerešena bodo ostala samo še nekatera finančna vprašanja.

Politični zapiski

Vprašanje masonskega hrama v Ljubljani

Naša ugotovitev, da je tudi v Ljubljani frama-son-ska loža, ki nosi ime »Venček Valentina Vodnika«, je uredništvo »Jutra« zelo neprijetno dirnila. Nicesar drugega ne more odgovoriti, kakor to, da mu to ime zelo ugaja, obstoja tega frama-son-skega venčka pa si ne upa utajiti. Le glede templa bi »Jutra« rado stvar zametilo, ker to mu je še najbolj nerodno. Zato skuša to odkritje smešiti in nas sprašuje, kje stoji ta masonski tempel v Ljubljani, ko ga ni oblast mogla nikjer odkriti? Po naših zanesljivih informacijah ga res niso odkrili, ker so namreč vso njegovo notranjo opravo, to je podobno masonskega boga Nejmarja, sedmero-kraki svečnik, skrivne frama-son-ske prerokbe in obrednik pa razne plašče in druge potrebščine prenesli v Knafljevo ulico št. 5, to je, v uredništvo »Jutra«. Tam se odsej opravljajo vse frama-son-ske ceremonije in se prižiga kadilo prijateljskemu frama-son-skemu duhu.

Hrvatske zahteve

»Hrvatski dnevnik«, glasilo dr. Mačka, objavlja v svoji zadnji številki dvojne važne zahteve, ki sta obe v zvezi z ustanovitvijo samoupravne banovine Hrvatske.

Prvič zahteva, da se z ozirom na naraščajočo dragino, ki je banovino Hrvatsko prisilila, da povisa plače svojim nameščencem, spremeni finančna pogodba med banovino Hrvatsko in finančnim ministrstvom v Beogradu. Potrebna je nova uredba o financiranju banovine Hrvatske, piše glasilo HSS, ker dohodki, ki jih ima banovina, ne krijejo več njenih stroškov in je za to potrebno, da država zviša svoj denarni prispevek za redno finančno poslovanje banovine Hrvatske. To da je tem bolj potrebno, ker so nekateri dohodki, ki so bili prenešeni neposredno na banovino Hrvatsko, že »podbacili«. »Hrvatski dnevnik« piše, da naj bi se v nadomestilo tega preneslo na banovino nekatere državne trošarine.

Druugo, kar zahteva glasilo HSS je, da se v kolikor tiče Hrvatske »razčisti vprašanje delokroga državnega sodišča za zaščito države, češ, kazensko-pravno zakonodajstvo spada v področje banovine Hrvatske in ne gre, da bi kakšen Hrvat za zločin, ki ga je zagrešil na ozemlju banovine, prišel pred sodišče izven banovine, pred tuje sodnike. List meni, »da bi bilo morda bolj pametno, če bi se v te stvari ne vti-kali, toda, kdor zahteva politično samostojnost, mora prevzeti tudi razna bremena, čeprav so še tako odvratna«. Glasilo HSS je s tem sprožilo zelo važno vprašanje, o katerem so tisti, ki so sestavljali srbsko-hrvatski sporazum od dne 26. avgusta 1939 mislili, da se ne bo več postavljalo.

Politično zbiranje v vrbaski banovini

V Banjaluki je bila skupna seja zastopnikov Hrvatske seljaške stranke, samostojne demokratske stranke in srbskih zemljoradnikov. Sklenili so, da ustanovijo skupni nadstrankarski odbor, ki se bo trudil, da podpira vladno politiko. V odbor so bili izvoljeni dr. Niko Lubčić, Nesud Kulenović in Stjepan Radman kot zastopniki HSS, samostanci pa so poslali v odbor Dušana Kecmanovića in dr. Mihajla Vujčevića, med tem ko zastopa zemljoradniški minister dr. Branko Čubrilović, ki je tudi predsednik odbora.

»Hrvatski radnik« o enotni vsedrjavni delavski strokovni organizaciji

Glasilo delavstva v okviru Hrvatske seljaške stranke v banovini Hrvatski »Hrvatski radnik« objavlja članek, v katerem razglablja o raznih glasovih, ki so se zadnje čase širili, da bo namreč iz Jugoslava, Hrvatskega radniškega saveza in Zveze slovenskih delavcev ustanovljena ena sama za vso državo veljavna skupna delavska strokovna organizacija. K tem glasovom pripominja hrvatski delavski list, da je še veliko spornih vprašanj, ki jih je treba rešiti prej, predno začnejo premišljevat o gornjem predlogu. List pravi, da hrvatski delavci nimajo nobenega razloga, da bi se borili za takšen sindikat, toda ne ugovarja pa tej zamisli v toliko, da priznava, da bi bilo »mogoče, od časa do časa, da se za določena vprašanja, ki se tičejo vse države, najde kakšen skupni temelj za enotno postopanje vsega delavstva v okviru meddelavskih skupnih odborov. Toda za hrvatsko delavstvo, organizirano v Hrvatskem radniškem savezu, da velja, da so oni zadovoljni s svojim in da ne iščejo nobenega sodelovanja z nikomur.

Med starokatoliki

»Hrvatska Straža« objavlja pismo, ki ga je vrhovno vodstvo starokatoliške cerkve v Utrechtu poslalo l. 1933 protivnikom starokatoliškega episkopa v Zagrebu g. Kalodžera. Protivniki tega gospoda so se namreč pritožili, da ne postopa pravilno in da škoduje ugledu starokatoličanov. Kalodžera pa da se je znal prebrisan skriti za jugomasona, ki so spoznali, da je njegovo delovanje mnogo bolj nevarno katoliški Cerkvi, kakor pa delo njegovih protivnikov. Za to so ga vzeli v zaščito in mu pustili, da je še naprej užival podporo, namenjeno »samostojni starokatoliški cerkvi v Jugoslaviji. Pismo Utrechtske unije se glasi: »Konferenca naših episkopov ni mogla drugače postopati. Takšnega človeka ona ni več mogla smatrati za člana in zastopnika starokatoliške verske zveze. Sedaj pa je on slekel krinko in je pokazal, kako nevarno bitje je, ki z nasilji uničuje božjo čredo. Vaše ministrstvo smo obvestili, da je bil Kalodžera izključen. Vi tudi veste, da je Kalodžera to naše dejanje prikazal kot protidržavno spletko. Proti takšnemu prevozniku resnice je krščanski človek brez moči...« Toda Jugomasoni so svojega zaščitenca le ohranili na položaju.

Osebnosti

Belgrad, 30. avg. m. S kraljevim ukazom je postavljen za načelnika za srednješolstvo v prosvetnem ministrstvu g. Janko Leskovšek, dosedanji inšpektor v prosvetnem ministrstvu.

Belgrad, 30. avg. m. S kraljevim ukazom je napredoval v 7. skup. profesor Drž. trgovske akademije v Mariboru Friderik Degen.

(Nadaljevanje s 1. strani)

politične potrebe. Prebivalstvo Transilvanije je tako zelo pomešano, da je povsem nemogoče povleči kakršno koli demarkacijsko črto, ki bi predstavljala narodnostno mejo, ker bi v vsakem primeru na eni in drugi strani ostale številne madžarske, oziroma romunske narodne manjšine. To je tem težje storiti, ker je po mestih prebivalstvo pretežno madžarsko, vse vasi okoli mest pa so zopet romunske.

Prav tako zamotana je rešitev vprašanja tako imenovanih Szeklerjev, ki predstavljajo velik madžarski narodnostni otok v jugovzhodnem delu Transilvanije, ki je zopet z vseh strani obkrojen s prebivalstvom romunske narodnosti. Najboljša rešitev bi bila morda izmenjava prebivalstva. A tudi ta bi naletela na ogromne težave, ker bi se morali preseliti milijoni in milijoni ljudi, ki se ne bodo lahko odločili, da zapustijo svoje domove in se poslužijo pravice opcije. Poleg tega pa niti ena niti druga stran nima zaupanja v morebitne pogodbe za varstvo narodnih manjšin, ker se je že dole pokazalo, da so takšne pogodbe bile povod za razne nesporazume in razočaranja. Zato sta oboje sili, ki sta mnenja, da je njihova prva dolžnost iz posebnih gospodarskih razlogov ohraniti mir v Podonavju, ki je tudi v interesu Madžarske in Rumunije, smatrali za potrebno, da pri reševanju spora med obema državama intervenerata.

Ni izključeno, da se bodo po dunajski konferenci nadaljevala neposredna pogajanja med Madžarsko in Rumunijo o raznih vprašanjih, od katerih je odvisna končna uredba njihovih medsebojnih odnosov. Zaradi tega bo imela dunajska konferenca pozitivni uspeh, ker se bosta Rumunija in Madžarska izognili nevarnim spopadom in bosta imeli možnost, da mirno uredita vse spore.

Ribbentropova izjava

Dunaj, 30. avgusta. AA. DNB: Zunanji minister v. Ribbentrop in italijanski zunanji minister grof Ciano sta dala zastopnikom domačega in tuje-ega tiska po sporočilu o arbitražnem sklepu glede madžarsko-romunskega spora sledečo izjavo v navzočnosti članov madžarske in romunske delegacije:

Zunanji minister v. Ribbentrop je rekel:

Z arbitražno rešitvijo, ki je bila danes objavljena, je končno veljavno rešeno važno in težko vprašanje evropske politike. V imenu vlade rajha bi rad izrazil svoje posebno veselje in zadovoljstvo, da je do tega prišlo. Rumunska in madžarska vlada sta poslali apel vladama sil osi. Na ta način sta dokumentirali svojo voljo, da se na miroljuben

način reši to vprašanje, ki je povzročalo že dolga leta med njima spore. Pri tem sta upoštevali svojo odgovornost za ohranitev lastnih interesov in za ohranitev miru v jugovzhodni Evropi. Vodja rajha in duce nista odklonila tega poziva. Nemčija in Italija, ki sta v enaki meri s prijateljskimi vezmi povezani z Rumunijo in Madžarsko, nista neposredno zainteresirani na tem vprašanju, ki je bilo med obema državama doslej sporno. Zaradi tega sta se lahko lotili reševanja te naloge, ki jima je bila poverjena, popolnoma nepristransko in sta mogli najti pravičen izhod iz velikih težav, ki so jih tvorile zapletene zemljepisne in narodopisne razmere v spornih pokrajinah. Najdeni izhod varuje interese obeh strani. Obe sili osi sta podali na ta način ponoven dokaz, da sta — v nasprotju z angleško politiko, ki je od začetka sporov med silama osi in Angleško poskušala vreti plamenico vojne tudi v podonavski prostor — trdno odločeni in sposobni, da v sodelovanju s silami na tem prostoru preprečita razširitev vojne tudi na te kraje. Ko je bil dosežen sporazum med Sovjetsko Rusijo in Rumunijo glede Besarabije, in ker je bil dosežen sporazum glede južne Dobruđe, sta danes, kakor vidite, sili osi izdali arbitražno rešitev, ki sta jo obe stranki sprejeli in katera rešuje še zadnje odprto ozemeljsko vprašanje v Podonavju. Zdej bo na tem delu Evrope nastopilo definitivno stanje pomirjenja, ki bo koristilo vsem. Prepričan sem, da je s tem ustvarjena trdna podlaga za postavitev trajnih in prijateljskih odnosov med Rumunijo in Madžarsko.

Vtis na Madžarskem

Budimpešta, 30. avg. m. V vsej Madžarski vlada brezmejno navdušenje po dunajskem sklepu. Časopisje se s posebnimi izdajami obvestilo madžarsko prebivalstvo o dunajskem sklepu ter objavilo uradno poročilo v zvezi s tem, dogodkom. Časopisje pravi, da je s to odločbo odstranjena krivica, kar je izvalo ogromno zadovoljstvo in radost v vsej Madžarski. Časopisje izreka zahvalo silam očišča. Nočijoše madžarsko časopisje še ni moglo komentirati tega dogodka. Komentarje objavljata samo »Pester Lloyd« in »Magyar Ország«, ki poudarjata, da je ta sklep pokazal solidarnost sil očišča in Madžarske.

Dve velesili sta vedno delali na tem, da sta do skrajnosti ugodili madžarskim zahtevam. Ta znak podpore Madžarski je prišel do največjega izraza v dunajski razsodbi. Časopisje poudarja, da Madžarska tako na znotraj kot na zunanji ni več tako mala država, temveč je urejena srednja sila, ki bo imela besedo tudi v evropski diplomaciji. List primerja Telekyja in Csakya s Cavourjem in Bismarkom. Za Hortija pa pravi, da je dvignil Madžarsko iz prepada, v katerega je padla leta 1919. Po budimpeštanskih ulicah je zelo živahno in raz hiš više zastave.

Vtis v Rumuniji

V Bukarešti je kronski svet zasedal vso noč — Patriotične manifestacije dopoldne — Popoldne je zavladovala potrtost po vsej deželi

Bukarešta, 30. avgusta. t. »Associated Press«: Rumunski kronski svet je zasedal vso noč. Kronski svetniki so prišli ponoči s posebnimi vlaki ali v letalih in so odšli takoj na dvor, kjer je pod kraljevim predsedstvom zasedal kronski svet. Dvor je bil zvečer ob začetku zasedanja za vsake druge obiske zaprt in je bil odprt šele danes zjutraj, ko so kronski svetniki odhajali. Rumunski kronski svet, ki je trajal do 3. zjutraj, je sprejel z večino glasov posredovanje Italije in Nemčije v transilvanskem vprašanju. Na sejo so bili poklicani tudi opozicionalci, med njimi Maniu, Mihalake, Brătianu in general Antonescu.

Prva neugodna poročila so začela prihajati z Dunaja že snoči, toda niso bila razglášena, ampak so ostala poznana le redkim poučenim osebnostim, med njimi tudi članom kronskega sveta. Poročila so pravila, da sta Nemčija in Italija nasvetovali Rumuniji, naj odstopi Madžarom 50.000 kv. kilometrov ozemlja v Erdelju, vključno mesto Cluj (Kolosvar ali Klausenburg). Toda danes zjutraj so bile te novice že znane po prestolnici in so vzbudile veliko živahnost po ulicah. Ljudje so prihajali pred dvor, kjer so peli patriotične pesmi. Delili so tudi letake, kjer so pozivali vlado, naj se ne ukloni in naj ostane pri besedah manifesta, ki ga je svoje dni objavil voditelj transilvanskih Rumunov dr. Maniu, ko je dejal, da Rumunija ne sme odstopiti niti pedi transilvanske zemlje.

Popoldne se je zvedelo, da je na Dunaju usoda zapečatená. Širile so se najbolj različne govorice glede obsega ozemlja, ki ga naj odstopi Rumunija Madžarom. Razširila se je tudi govorica, da je sporazum že podpisan, odnosno da je dobil Maniolescu vsa polnomočja, da po svoji lastni preudarnosti podpisuje kakršen koli sporazum mu bodo predložili in ki bo sprejemljiv s stališča romunske časti in obstoja romunske države.

Prva določena poročila o razsodbi pa so prišla v Bukarešto in se razširila po mestu šele okrog 4 popoldne. Po mestu je zavladovala veliko razburjenje, ki mu je sledila potrtost. Tako velike žrtve, ki naj jo Rumunija napravi, nihče ni pričakoval. Ljudstvo se je spoprijaznilo z odstopom manjših obmejnih predelov, čeprav s krvavečim srcem, toda da bo ves severni del Transilvanije do karpatskih vrhov odstopljen Madžarom, to je prišlo nepričakovano. Madžarska je prišla spet na vrh Karpatov, v neposredno bližino Brašova, odkoder gleda doli na Sinajo in na romunske poljane. Listi so v poznih popoldanskih urah prinesli pod velikimi naslovi bolj pičle informacije. Toda to, kar so objavili, je bilo zastopljivo. Ljudje so si jih trgali iz rok in pri čitanju jokali.

Bukarešta, 30. avg. m. Evropa Presse: V Banatu so lokalne oblasti pričele izdajati ukrepe proti tamkajšnjemu nemškemu prebivalstvu, od katerega od-vezujemo življenjske potrebščine. Krajne oblasti izvajajo te ukrepe brez pristanka bukareštanske vlade. Tamkajšnja javnost je dobila vtis, da je prefekt v Temišvaru odpovedal poročila o bukareštanski vladi. V Temišvaru niso danes izšli nemški časopisi. Temišvarski prefekt jim je naročil, da morajo objaviti neko obvestilo, češar pa nemško časopisje ni hotelo storiti. Ker je cenzura prepovedala izid teh listov brez omenjenega obvestila, nemško časopisje ni izšlo.

Kaj je Transilvanija

Vsa Transilvanija, ki je bila dosedaj pod Rumunijo je bila razdeljena v štiri upravne enote, in sicer v romunski Banat s 18.393 kv. km površine in 1 milijonom prebivalcev (prestonica Temišvar), pokrajina Muramareš (Marmaros Siget) in pokrajina Crišana (prestonica Oradea Mare — Grosswardein) eta skupno merila 22.185 kv. km površine ter šteli podrugli milijon prebivalcev, četrtá edinica Ardeal (Erdelje) s prestolnico Cluj (Kolovar ali Klausenburg) pa je merila 61.622 kv. km površine s 3 in pol milijoni prebivalstva. Vsa Transilvanija je skupno merila 102.000 kv. km površine ter štela po zadnjem šteju okrog 6 milijonov prebivalcev.

Po prebivalstvu je Transilvanija osnovno romunska Madžari prebivajo v zahodnih pokrajinah, toda le v otokih in so še to delno pomadžarski Rumunji. Nemci žive okrog Brašova (Kronstadt). Nadalje prebivajo Madžari pod imenom Szeklerji v

otoku severno od Brašova (Kronstadt). Po nemških statistikah je živeło v Veliki Rumuniji od 19 milijonov skupnega prebivalstva 75% Rumunov, 7,8% Madžarov in 4,3% Nemcev. Madžari in Nemci so naseljeni izključno v Transilvaniji, torej v pokrajini, ki jo je morala Rumunija do polovice odstopiti Madžarski. Po veri je Transilvanija polovično katoliška, kajti zadnje štetje je navedlo 2 milijona 900.000 katoličanov, od teh spet polovica katoličanov vzhodnega obreda.

V Transilvaniji so premožovna ležišča v okoli Oradea Mare in v temišvarski pokrajini, pri Oradea Mare in okrog Sigeta so evinčeni rudniki, na južnem in severnem bregu reke Maroš so rudniki železne rude, bogata ležišča mangana, bakra, pirita, živega srebra, aluminija, soli in drugih rudnin. Pokrajina je tudi bogata na mineralnih in zdravilnih vodah.

Nemško in italijansko jamstvo za nedotakljivost romunske države

Bukarešta, 30. avg. AA. Italija in Nemčija sta dali Rumuniji poročstvo glede nedotakljivosti njenih meja v obliki izmenjave not. Grof Ciano je poslal romunskemu zunanjemu ministru Maniolescu naslednjo noto:

Ekscelenc! V imenu in po nalogu vlade imam čast sporočiti vam naslednje: Italija in

Manjšinska pogodba med Nemčijo, Madžarsko in Rumunijo

Dunaj, 30. avg. AA. DNB: Med Nemčijo in Rumunijo ter med Nemčijo in Madžarsko je bila sklenjena danes manjšinska pogodba, ki pravi med drugim sledeče:

Madžarska vlada jamči članom nemške manjšine, da lahko svojo nemško narodnost izpovedujejo neomejeno in neovirano. Gledala bo na to, da na noben način in na nobenem poprišču ne bo nastala nobena škoda za pripadnike nemških manjšin samo zato, ker pripadajo nemški manjšini, ali pa so se izrazili za nacionalno socialistična načela. Član nemške manjšine je vsakdo, ki se izrazi in izjavi za nemško narodnost, in katerega vodstvo nemške narodne zveze na Madžarskem prizna za Nemca.

Člani nemške manjšine imajo pravico, da se organizirajo in da ustanavljajo zveze v posebne namene, kakor n. pr. mladinske, športne, umetniške organizacije in podobno.

Člani nemške manjšine imajo pravico, da pod istimi pogoji kakor ostali madžarski državljani izvršujejo svoj poklic.

Člani nemške manjšine bodo zastopani v madžarskih državnih in samoupravnih ustanovah v tisti meri, ki odgovarja razmerju med njim številnim stanjem ter stanjem celotnega prebivalstva, če gre za položaje, ki se izpolnjevajo z imenovanjem.

Uradniki nemške narodnosti bodo postavljeni v prve vrste v položajih v krajih, v katerih stane prebivalstvo nemške narodnosti in v predpostavljanih osrednjih ustanovah.

Otroci vseh članov nemške manjšine bodo imeli možnost, da pod istimi pogoji, ki veljajo za madžarske šole, lahko uživajo vzgojo v nemških šolah.

Člani nemške manjšine uživajo pravice, da lahko svobodno uporabljajo svoj jezik tako v govoru kakor pisavi, in sicer ne samo v njihovih osebnih in gospodarskih odnosih, temveč tudi na javnih zborovanjih.

Izdajanje dnevnikov, časopisov in drugih tiskovin v nemščini ne bo omejeno, razen če

morebitne omejitve veljajo tudi za izdajo časopisov v madžarsčini.

V upravnih pokrajinah, kjer člani nemške manjšine predstavljajo najmanj tretjino celotnega prebivalstva, lahko pripadniki nemške manjšine tudi v službenih odnosih rabijo nemščino v tistih krajih.

Nemška manjšina dobi pooblastilo, da sme organizirati gospodarsko samopomoč ter ustanavljati lastne zadrage.

Madžarska vlada se obveže, da ne bo izdala nobenih ukrepov, ki bi težili, da prisilni asimilaciji, zlasti potom madžariziranja družinskih imen nemške narodnosti. Člani nemške manjšine imajo pravico, da ponovno prevzamejo družinsko ime, če so ga prej nosili. Na kulturnem polju uživajo člani nemške manjšine pravico vzdrževati svobodno zvezo z veliko nemško domovino.

Vlada Nemčije in madžarska vlada sta se sporazumeli, da zgoraj navedeno načelo na noben način ne bosta kršili. Člani nemške manjšine pa so obvezani biti lojalni do madžarske države. Kar se tiče članov madžarske manjšine v dosedanjih romunskih pokrajinah, ki so priključene Madžarski, so bili sprejeti sporazumno naslednji sklepi:

Madžarska vlada bo dala prebivalstvu nemške narodnosti iz teh krajev možnost, da se, če želi, preseli v Nemčijo. Tisti, ki bi se radi poslužili te pravice, morajo vložiti prošnjo v tem smislu v roku dve leti začetni od današnjega dne. Pri tem bo obe vladi vodila temeljna ideja, ki je bila merodajna pri preselejevanju prebivalstva nemške narodnosti iz južne Tirolske.

Dunaj, 30. avg. AA. DNB: Nemško-romunska pogodba o manjšinah, ki je bila danes podpisana na Dunaju, vsebuje med drugim tudi naslednje določbe: Rumunska vlada se zaveže, da bo članom nemške manjšine v Rumuniji dala iste pravice, ki jih uživajo člani romunske narodnosti in da bo dala nemški manjšini tak položaj, kakršen je bil določen v karlsburških sklepih glede varstva nemške narodnosti.

Nemčija prevzema začetni s današnjim dnem jamstvo za nedotakljivost ozemlja romunske države. Blagovolite sprejeti, ekscelenc, izraze mojega najglobljega spoštovanja.

Romunski zunanji minister Maniolescu je odgovoril, da romunska vlada z zadovoljstvom sprejema na znanje sporočilo in sprejema jamstvo, ki je bilo dano Rumuniji.

784 judovskih odvjetnikov izbranih v Rumuniji

Bukarešta, 30. avg. AA. DNB: Na podlagi protizidovskega zakona je odvjetniška zbornica v Bukarešti izključila 784 judovskih odvjetnikov. Vsi izključeni člani zbornice ne bodo smeli več izvrševati odvjetniške prakse. V odvjetniški zbornici je ostalo še 513 judovskih odvjetnikov. Položaj teh odvjetnikov zdaj proučujejo. Po drugi strani javljajo, da je bilo tudi večje število judovskih profesorjev izključenih iz gimnazij. Prosvetni minister je odločil, da sme biti v bodoče vsega skupaj le 6 odstotkov dijakov na srednjih šolah, ki so judovskega rodu.

„Corriere Vatikano“

Novo glasilo Svete stolice

Rim, 30. avg. Papežev državno tajništvo je sklicalo v Vatikanu konferenco, da se posvetuje o odredbah za primer, če bi »Osservatore Romano« prenehal izhajati. Papež Pij XII. je namreč izrazil željo, da naj bi se »Osservatore Romano« nadomestil z drugim dnevnikom, ki bi imel izključno verski in kulturni značaj po miselnosti papeža samega. Papež želi kot sotrudnike v prvi vrsti člane Družbe Jezusove, ki naj bi posvečali posebno skrb verskemu, literarnemu in filozofskemu področju, pa naj bi se tudi prizadevali za visoko stopnjo umetniške kritike. Do zdaj je »Osservatore« imel tudi politično barvo v toliko, da je posvečal veliko prostora političnim vprašanjem mednarodnega značaja. To bi kajpak docela ne prenehalo, ampak bi samo stopilo v ozadje in bi list bil v tem oziru strogo nepristranski. Dne 5. septembra t. l. bo »Osservatore Romano« stavil 91 letnico odkar izhaja. Kot oficiozen organ Vatikana velja šele od l. 1870., ko so Rim zavzeli Italijani in ga napravili za svojo prestolnico. Sedanji urednik »Osservatore« grof Josip Dalla Torre, ki so mu ves čas iz Berlina kakor iz vladnih krogov v Rimu očitali, da je politično pristransko usmerjen, stoji listu na čelu 20 let.

Novo glasilo, ki bo stopilo namesto »Osservatore«, bo nosilo krččas ime »Corriere Vaticano«. Kdaj bo začel izhajati, se še ne ve, po vsej priliki v nekaj mesecih.

Danes premiera

angleškega vefilma

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

TOWERSKI KRVNIK

Blagajna odprta od 11. do 12. in od 15. ure dalje

V gl. vlogah: Boris Karloff, Basil Rathbone, Barbara O'Neil
Za mračnimi zidovi londonskih trdnjav se skriva zgodovina
človeka, ki je hrepenel po oblasti. — Misterij srednjeveške
inkvizicije.

KINO UNION, tel. 22-21

LJUBLJANA

I. realna gimnazija -
dopoldanski oddelki
na Rakovniku

V četrtkovem »Slovenec« smo brali, da bo I. realna gimnazija imela od letos naprej 8 oddelkov na Rakovniku z dopoldanskim poukom. Te ugodnosti bodo pač deležni najprej gojenci rakovniškega zavoda, potem okolica in oni dijaki, ki se vozijo z dolenskim vlakom. Iz srca jim privoščimo, toda prav tako bi bili potrebni te ugodnosti še drugi dijaki, predvsem sinovi uradnikov, ki morajo dopoldne v službo, otroci pa popoldne v šolo. Tako se komaj kdaj vidita, o kakem nprststvu nad učenjem in očetovem vzgojnem vplivu pa ne more biti govora. Marsikdo bi sinu lahko pomagal sam, tako pa mora ob svojih skromnih prejemkih plačevati večkrat še inštruktorja.

Najbolj bi bili potrebni te ugodnosti tisti dijaki, ki se vozijo z vlakom in nimajo nobene prave zveze. Vzemimo na primer: z Borovnice mora dijak za popoldansko šolo že zjutraj zdoma, saj odpelje zadnji primeren vlak že ob 8.36 z Borovnice postaje in pride v Ljubljano ob 9.10. Kaj naj tak dijak zdaj počne, kam naj se dene v Ljubljani, zlasti pozimi! Popoldanski vlak namreč, ki prihaja v Ljubljano ob 14.13 po obstoječem voznom redu, je že davno prepozen. Kdaj naj se potem otrok uči?

Iz zdravstvenih, moralnih in vzgojnih razlogov je vsakemu jasno, da to kvarno vpliva na mladino. Zato se upravičeno nadejamo, da bo tudi drugim dijakom dovoljeno vpisati se v dopoldanske oddelke na Rakovniku. Mnogim staršem bo s tem jako ustreženo in bodo za to hvaležni banski upravi. Prizadejati starši.

I Mirovna devetdnevna v župni cerkvi sv. Družine v Mostah bo od 31. avgusta do 8. septembra. Vsake dan zjutraj ob 6 ev. maša z litanijami. Vsak božje Zvečer ob pol 8 molitvena ura pred Najsvetejšim ter litanije Srca Jezusovega z blagoslovom. Vsi župljani vabljeni!

I Za izletnike in turiste bo jutri v kapeli Vzajemne zavarovalnice sv. maša ob 4.50 pred odhodom prvih jutranjih vlakov.

I Prijava zaloge pšenične moke, člen 20. uredb o merah v svrhu preskrbe prebivalstva in voj-

Ivana Vavpotiča, Maksima Gasparija, Adolfa Karpelesa, Alberta Sirkca, Jožeta Gorjupa, Frana Pavlovca, in Mikulasa Galande. Vstopnine nil

I Za veselji »Toti teater«, ki bo posloval na vselejenu od 31. avgusta do 9. septembra v paviljonu »K«, vlada izredno zanimanje. Da ne bo nepotrebnega navala na blagajno pred predstavo, bo zato blagajna občinstvu na razpolago vsak dan že od 3 dalje. Predstave vsak večer ob pol 9. nedeljske popoldanske pa ob pol 6 popoldne. Telefonska naročila sprejema velesejska pisarna.

Primarij dr. Šavnik

zopet redno ordinira od 11.—13. ure.

I Šola Glasbene Matice v Ljubljani. Vpisovanje v šolo za šolsko leto 1940-41 bo od 2. do 5. septembra od 9. do 12. in od 15. do 17. ure v pisarni, Vegova ul. 7-1. Gojenci naj se zgledajo v spremstvu staršev ali njih namestnikov. Prineso naj krstni list in zadnje šolsko spričevalo. V pisarni izpolnijo stanovski izkaz, ki ga podpiše tisti, ki prevzame plačilo ukovine. Dosedanji gojenci morajo predložiti tudi zadnje spričevalo šole Glasbene Matice. Nakladen vpis zapade posebni pristojbini. Izjemoma se sprejemajo tudi pismene prijave. Poučujejo se sledeči predmeti: Violina, klavir, violončelo, kontrabas, trobenta, pozavna, flauta, oboa, klarinet, fagot, rog, solopetje, mladinsko petje, orgle, glasbena teorija, harmonija. Šolanje je razdeljeno na 4 stopnje: 1. stopnja: pripravnica — 2. letnika; 2. stopnja: nižja šola — 4. letnika; 3. stopnja: srednja šola — 2. letnika; 4. stopnja: višja šola — 2. letnika. Za prestop iz nižje v višjo stopnjo je potreben izpit. Učna tvarina se ravna po tvarini državnih glasbenih šol, kamor je sprejem mogoč po dovršeni šoli. Pri vpisovanju se plača vpisnina in prispevek za učila 40 din ter ukovina za mesec september. Učenci, ki na drugi šoli niso plačali za zdravniški fond, plačajo še 20 din. Mesečna ukovina znaša: Za glasbno teorijo in mladinsko petje kot samostojni predmet 20 din, kot stranska predmeta pa je pouk brezplačen. — Za violino in klavir po 70 din, za orgle 120 din, za solopetje 140 din. Za teoretične predmete po 10 din, za vse ostale instrumente 60. Ansambelske vaje za godala, pihala in trobila ter orkestralne

Prvenstvo dravske banovine
v tenisu

Ljubljana, 30. avgusta.

Danes se je pričelo na igrišču SK Ilirije pod Cekinovim gradom prvenstvo tekmovalcev v tenisu, za katero vlada zelo veliko zanimanje, zlasti med mladino. Pri današnjem tekmovalstvu je bil tudi navzoč ljubljanski podžupan, katerega je sprejel predsednik SK Ilirije dr. Lapajne. Današnje tekmovalstvo se je pričelo z zamudo zaradi dežja, in sicer šele ob 4. Danes so tekmovali gospodje in dame v singlu. V dublu se prične tekmovalstvo jutri dopoldne. Današnji program zaradi zakasnitve ni bil izveden v celoti. Poleg igralcev Ilirije so navzoči tudi Tržičani, Celjani, kompleten pa je Maribor. Izidi današnje tekme so:

Single dame: Truden : Franzl 6:0, 6:4; Fabijan : Gaberc 6:4, 6:3; Perles : Kobi 11, 6:2, 6:2; Albaneža : Krell 6:0, 6:1; Juvanc proti Pirc 6:0, 3:6, 8:6; Šivic : Škrobar 6:2, 6:2; Korečan : Slana 11:9, 6:3; Banko : Božičev 6:3, 6:1; Milavec : Goršek 6:4, 6:3. To je bila tudi najlepša partija v današnjem tekmovalstvu.

Juniorji: Razboršek : Majer 6:1, 6:4; Bogataj : Kansky 6:1, 9:7; Milavec : Wohinz 6:1, 6:0.

Tekme se bodo jutri nadaljevale ves dan. Pričakuje se še večja udeležba.

Uredba o nadzorstvu nad cenami

Belgrad, 30. avg. m. Na podlagi čl. 9 in 23 uredbe o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije je ministrski svet predpisal uredbo o kontroli cen na drobno, s katero se pooblasti urad za kontrolo cen, da lahko določi cene na drobno za tiste predmete, za katere je določena cena na debelo. Urad bo lahko za take predmete ali predpisal najvišje prodajne cene ali pa maksimalni bruto dobiček v odstotkih. Urad za kontrolo cen lahko pooblasti oblast druge stopnje, da na svojem področju maksimira cene. Trgovci na debelo niso dolžni, da prosijo za odobrenje prodajnih cen. — Kdor prekrši predpis te uredbe, bo kaznovan v smislu čl. 9 uredbe o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije. Uredba je objavljena v današnjih »Službenih novinah« in stopi z današnjim dnem v veljavo.

Belgrajske novice

Belgrad, 30. avg. m. Danes dopoldne ob 9 je potoval skozi Vršac inž. Alfred Göring, brat maršala Göringa. Kakor znano, je Alfred Göring član

upravnega odbora romunske težke industrije ter generalni ravnatelj podjetja za izkoriščanje petrolejskih vrelcev v Romuniji za račun Nemčije. — Göring potuje dalje v Berlin.

Belgrad, 30. avgusta. m. V pravosodnem ministstvu so postavljeni za sodne pripravnike pri okrožnem sodišču v Mariboru z odlokom pravosodnega ministra sledeči diplomirani pravniki: dr. Anton Strašek iz Hoč, Alban Skrajnc iz Ljubljane, Zvonimir Gabrček iz Dev. Marije v Polju, Rajko Zupanc iz Kranja, Vinko Levstek iz Sodražice, Vlado Jevšek iz Ljubljane; pri okrožnem sodišču v Murski Soboti Ivan Zoister; z odlokom pravosodnega ministarstva je premeščen na okrajno sodišče v Kočevje Franc Berenčin, sodni pristav v Laškem.

Belgrad, 30. avgusta. m. Danes so tekmovalci kolesarji prevozili drugo etapo v tekmi okrog Srbije od Zvornika do Sarajeva. Borba je bila izredno ostra posebno med petimi najboljšimi, ki so Drlijačić, Davidović, Gartner, Peternel Pokupec. V Sarajevo je prvi privozil Džordže Drlijačić, ki je bil sedaj najboljši. Jutri čaka tekmovalce najnapornejši del proge.

Belgrad, 30. avgusta. m. Splošno stanje kolesarjev v 1. in 2. etapi kolesarske dirke okrog Srbije je v skupnem času naslednje: 1. Drlijačić (Belgrad) 11:50.28 in dve petini; 2. Davidović (Zagreb) 11:51.35; 3. Gartner (Ljubljana) 11:53.30; 4. Peternel (Ljubljana) 11:54.45; 5. Grabner (Ljublj.) 11:56.49.

Iz banovine Hrvatske

Zagreb, 30. avgusta. b. Jutri ob 11 bodo odprli 34. mednarodni vzorčni sejem v Zagrebu. Otvoritvi bodo prisostvovali tudi nadškof dr. Stepinac, ban savske banovine ter drugi predstavniki civilnih oblasti.

Dubrovnik, 30. avgusta. b. Včeraj je nemško-jugoslovanska komisija za ureditev predvojnih dolgov končala svoje delo. Nemški delegati so odpotovali ponoči iz Dubrovnika, danes pa so odpotovali tudi naši delegati.

Moskva, 30. avgusta. AA. DNB: Listi poročajo, da so v zahodni Sovjetski Rusiji manevri, katerim prisostvujeta vojni komisar Timošenko in načelnik štaba sovjetske vojske Mereskov.

London, 30. avg. t. Reuter: Letalsko ministstvo poroča, da se je danes vsega skupaj udeležilo 700 nemških letal napadov na London in na južno Anglijo. V enem samem valu so našli 200 bombnikov in lovcev.

Prvi veliki ruski film v Ljubljani in otvoritev Kino Matice!

Predprodaja vstopnic od 11 dalje — Predstave ob 16, 19 in 21

Danes premiera!

KINO MATICA, tel. 22-41

Peter Veliki

Po znamenit., v 49 svetovnih jezikih prevedenem knjižnem delu Alekseja Tolstaja, vnuka vel. rus. genija pisatelja Leva N. Tolstaja

Grandiozen film, ki v polni meri reprezentira umetniško in kulturno višino ruskega filma! — Film o legendarnem velikem carju graditelju Petrogradu in ustanovitelju Velike Rusije! — Igralci: Simonov, Cerkasov, Zarov in nad 50.000 statistikov

Krstna predstava za vso državo v Ljubljani

ake s kruhom določa, da morajo v reku treh dni po uveljavljenju uredbe, t. j. do 29. avgusta t. l. prijaviti mestnemu poglavarstvu vso razpoložljivo zalogo pšenične moke: 1. osebe, ki se bavijo s proizvodnjo kruha za prodajo (pekli) in 2. trgovci ter drugi posredniki z moko, kakor tudi producenti in predelovalci pšenice (mlinariji). Mestno poglavarstvo je opazilo, da se prizadele osebe niso odzvale temu zakonitemu predpisu, zato jih opozarja, da to store nemudoma, najkasneje pa do dne 2. septembra t. l., sicer bodo kaznovane po predpisih, naperjenih proti zamudnikom. Prijave je predložiti po stanju zalog s dne 26. avgusta t. l.

I Naknadno vpisovanje na vseh ljubljanskih ljudskih šolah bo v ponedeljek 2. septembra t. l. Istega dne bo tudi otvoritvena šolska maša. Reden pouk se prične v torek 3. septembra t. l.

I Vpisovanje v otroški vrtec drž. učiteljskega v Ljubljani. Vpisovanje v otroški vrtec se bo vršilo dne 2. septembra od 9 do 11 v sobi otroškega vrtca v I. nadstropju. S seboj je treba prinesiti krstni list oziroma družinsko knjižico. Podrobna navodila bo dala ga. Vencajz Slavica.

I V nedeljo s Putnikom v Logarsko dolino.

I Lichtenthurnov zavod: ljudska šola. Pričetek šole 2. septembra s šolsko sv. mašo ob 8. uri. 3. septembra reden pouk.

Dr. Franc Brandstetter
od 2. do 17. septembra ne ordinira

I Vpisovanje v enoletno gospodinjstvo šolo MLADIKA v Ljubljani bo dne 2. in 3. septembra t. l. od 9 do 12 dopoldne v pisarni ravnateljstva — Šubičeva ulica 9. Pouk prične dne 1. oktobra t. l.

I Otroci, ki jih je Karitativna zveza v Ljubljani poslala med šolskimi počitnicami h kmetiskim družinam na deželo, se vrnejo z Dolenje v nedeljo, 1. septembra, z vlakom ob 18. z Gorenjskega pa ob 19. Prosimo njih sivojce, da ji hna kolodvoru pričakajo.

I Društvo izloženih aranžerjev sporoča željo pripravljalega odbora za postavitve spomenika kralju Aleksandru I., naj trgovci ob tej priliki okrase svoje izložbe po možnosti s slikami blagopokojnega kralja Aleksandra I. in kralja Petra II. v slavnostnem narodnem slogu.

I Glasbena šola »Sloga« ima vpisovanje gojencev od 2. do 7. septembra od 8 do 12 in od 15 do 18 v šolski pisarni Pražakova ulica 19. Zavod obsega nižjo in srednjo glasbeno šolo ter poučuje poleg solopetja in klavirja tudi orkestralna glasbila, osnovno teorijo in predmete višje glasbene teorije ter orkestralno igro, komorno glasbo in zborovsko petje. Podrobna obvestila daje šolska pisarna. Gojenci naj ne odlašajo vstop v glasbeno šolo na poznejši čas, ker pozneje težko slede pouku v predmetih, ki se končujejo v skupinah. Šola nudi odlični strokovni pouk.

I Razstava moderne slovenske ilustracije. Danes se otvori v Galeriji Obesnael na Gosposvelski cesti razstava modernih slovenskih ilustracij na pesnitve Franceta Prešerna in njegovega prijatelja in sodobnika češkega romantičnega pesnika Karla Hyinka Máche. Razstavljena so dela sledečih umetnikov: F. K. Goldensteina, Ivane Koblca, Matevža Langusa, Makeima Sedeja, Franceta Goršeta, Mihe Maleša, Olafa Globočnika, Božidarja Jakca, Avgusta Černigoja, Mire Preglieve. Hla. Smekarica.

vaje so tudi brezplačne. Violinski pouk traja 2 krat po 20 minut tedensko. Vsi vpisani učenci naj pridejo k razdelitvi pouka v soboto 7. septembra v Hubadovo dvorano in sicer: ob 15. uri učenci za klavir; ob 16. uri učenci za violino; ob 15.30 uri učenci za ostale predmete. Redni pouk bo začel v ponedeljek, 9. septembra 1940.

I Kino Union obvešča svoje cenj. obiskovalce, da bo blagajna od danes dalje zopet redno poslovala za predprodajo vstopnic in sicer ob delavnikih od 11 do 12 in od 15 dalje; ob nedeljah in praznikih pa od pol 10 do 12 in od 14 dalje.

I Pri zaprtju, motnji v prebavi — vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravne »FRANZ-JOSEF« grenčice.

I Towerski krvnik je najmočnejše filmsko delo newyorške Universal Pictures Company, ki je v vsem svetu imelo ogromen uspeh. Film prikazuje misterije londonskih trdnjav, ki skrivajo med svojimi mračnimi zidovi nebroj skrivnosti. Borba kraljevskih rivalov za nadoblast je v filmu prikazana z do sedaj nenadkriljivo umetniško dovršenostjo. Kralju pa služi s hlapčevsko vdanostjo krvnik, katerega vlogo pa ni bilo mogoče zaupati drugemu, kakor nedosegljivemu nosilcu podobnih vlog - Borisu Karloffu. Film je umetnina in bo vsakega gledalca v polni meri zadovoljil.

I Kino Union obvešča vse svoje cenj. obiskovalce, da si je za novo sezono nabavil serijo odličnih ruskih filmov. Med kupljenimi filmi so največje umetnine, kakor »Cirkus«, muzikalno vledelo komponenta Dunjevekega, znanega iz filma »Pastir Kostja«, film »Minj in Požarski«, zgodovinska drama, v kateri sodeluje moskovski simfonični orkester, »Ukrajinska rapsodija«, zopet muzikalno delo Dunjevekega, nadalje »Pesem mladosti.« film ruske olimpijade, film »Brez dote«, po znanem gledališkem komadu Ostrogoškega ter še večje število drugih ruskih filmov, katerih imena bomo pa v kratkem objavili. Poleg tega bomo pa v tekoči sezoni zopet pokazali krasno serijo odličnih čeških filmov, ki so bili napravljeni še vsi pred zasedbo Čehoslovaške nadalje najodličnejše francoske filme, kakor tudi angleške, ameriške in nemške filme. - Uprava.

I Prošnja dobrim srcem! Mati petih šolarjev iz med sedmih otrok, se obrača do dobrih ljudi, da ji pomorejo premagati gnočne težave ob začetku šolskega leta. Vsak dar, v kakršni koli obliki, bodi stare torbice, pisalne potrebščine, mogoče tudi knjige za 4 r. III. drž. gimn. in 1. r. mesčanske, ter 5. in 2. razred osnovne šole bi rabila. Vljudno prosim za kakršni koli dar, ki ga pošljite na upravo »Slovenca«, kjer je tudi naslov prosilke. Vsem že vnaprej: Bog plačaj!

Celjske novice

e Glasbena Matica v Celju. Vpisovanje novincev in starih gojencev bo od ponedeljka 2. septembra dalje dopoldne in popoldne. Vse podrobnosti glede pogojev so na deski v hodniku, Slomškov trg 10-1.

e V celjski bolnišnici sta umrli 67 letna prevžkarka iz Rogateca Jerič Jera in 64 letna vdova po pisarniškem ravnatelju Simovič Ivka iz Zatreba. — Naj počivata v miru!

MARIBOR

m Mestna občina prodaja moko. Mestna občina bo od ponedeljka 2. septembra t. l. naprej razpečevala nekaj vagonov enotne pšenične moke, ki jih je prejela potom kr. banske uprave. Moka se bo razpečevala po enotni ceni 4.50 din za kg po 5 kg na družino, in sicer: 1. potom Nabavljalne zadruge drž. uslužbencev za vse državne, samoupravne, aktivne in upokojene uslužbence; 2. potom Nabavljalne zadruge uslužbencev drž. železnice za vse aktivne in upokojene uslužbence državnih železnice, ne glede na to ali so člani imenovanih zadrug ali ne; 3. za vse ostale družine privatnih namestencev in delavcev pa deli mestno poglavarstvo potom konskripcijskega urada, Slomškov trg št. 6 nakaznice za moko. Na nakaznici je navedeno, kje se moka lahko dvigne proti takojšnjemu plačilu. Nakaznice se dobe od sobote 31. t. m. dalje med uradnimi urami.

m Planinska služba božja bo v nedeljo 1. septembra na sledečih postojankah: pri Mariborski koči ob 9, pri Arehu ob 10, na Solniku ob 9, na Pungartu ob 11, na Uršlji gori ob 9. To nedeljo je v letošnji sezoni zadnjikrat redna služba božja na omenjenih postojankah. Pač pa bo še nadalje ob nedeljah in praznikih v mariborski frančiškanski cerkvi sv. maša ob četrt na pet pred odhodom vlakov. — Aljažev klub v Mariboru.

m Obrtna nadaljevalna šola poziva vse doslej vpisane vajence in vajenke, naj pridejo na mestno poglavarstvo po dodelitve listke, ki jih je mogoče dvigniti od 1. septembra dalje vsak dan dopoldne okoli desetih. V nedeljo, dne 8. septembra naj se vsi vpisani ob devetih dopoldne zberejo v svojih razredih zaradi navodil za začetek pouka.

m Slovesnost Nabavljalne zadruge drž. uslužbencev. V nedeljo 1. septembra bo Nabavljalna zadruga drž. uslužbencev imela lepo slovesnost. Tega dne dopoldne ob pol osmih bo namreč blagoslovljena nova zadruga stavba v Čalovi ulici.

m Kje je sladkor? Znano, je da je sedaj stiska za sladkor, čemur se marsikdo v resnici čudi. Da uganiko razrešimo, povemo, da so ugotovili, da je v zadnjih mesecih dospela v Maribor prav tolika količina sladkorja, kakor prejšnja leta, ko pomanjkanja sladkorja nikakor ni bilo občutiti. Iz tega sledi, da je pomanjkanje sladkorja nastopilo iz razloga, ker so si mnogi nabavili večje količine za zalogo.

m Vpisovanje v glasbeno šolo »Drave« bo 2. in 3. septembra v kolonijški šoli, 4. septembra pa v Narodnem domu, III. nadstropje, vsakrat od 15 do 18. Redni pouk prične v ponedeljek 16. septembra. Vse drugo je razvidno z lepaka.

m Smrtna kosa. V bolnišnici je umrla soproga železničarja v pokoji 37 letna Ivana Justova, v Einspielerjevi ulici 17 pa je umrl inkasant v pokoji, 78 letni Jurij Repič. Naj v miru počivata, sorodnikom naše sožalje!

m Fantovski odsek in dekliski krožek v Limbušu priredita v nedeljo zvečer ob pol osmih na prostem na meniškem dvoru igro v treh dejanjih »Pri kapelici«. V primeru zelo slabega vremena se prireditve vrši v nedeljo 8. septembra na istem prostoru in ob isti uri.

m Tiskarski škrt nam je v četrtkovni številki v notici »Poročili so se« malo pomanjkal. Pauline Jožef, mesarski mojster, se je poročil z Marijo

Smidhofer in ne z Marijo Male, kakor je bilo objavljeno.

m Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč zavarovancem OUZD in njihovim svojem vrši v nedeljo zdravnik dr. Stanko Pogrujc, Maribor, Tyrševa 14, I. nad.

m Požar. Na strehi hiše posestnika Ivana Andrejca v Volfrizu je izbruhnil požar, ki je vpepel ostrešje. Na podstrešju je imel posestnik večjo količino moke, soli in raznega semenja, kar je vse uničeno. Škode ima 10.000 din. Požar je nastal zaradi pregretega dimnika.

m Svakinjo je okradel. Od mariborskega sodišča je bil obsojen na 4 mesece zapore 19 letni Alojz Ornik iz Sp. Dupleke, ker je svoji svakinji, pri kateri je bil na obisku, ukradel 2120 din. Z njim je sedel na zatožni klopi tudi 42 letni mali posestnik Franc Drozg, ki je Ornika k tatvini nagovoril in od ukradenega denarja tudi dobil 1000 dinarjev. Drozga so obsodili na 8 mesecev strogega zapore, 120 din denarne kazni in na tri leta izgube častnih pravic.

Gora Oljka vabi
na delavsko romanje

Celje, 31. avgusta.

Celjsko in velenjsko okrožje ZZZD se pripravljajo na veliko romanje našega delavstva 8. septembra na goro Oljko. Na ta dan bo v znameniti romarski cerkvi Matere božje ob 10 sv. maši in verski nagovori, ki ga bo imel ljubljanski misijonar g. Gregor Jože. Po sv. maši bo versko zborovanje, na katerem bosta govorila bivši narodni poslanec g. prof. Mirko Bitene in g. Končan, oba iz Celja. Zborovanje mora biti veličastna manifestacija slovenskega katoliškega delavstva iz naše doline, ki se bo zateklo k Mariji in v teh težkih časih prosilo pri Njej pomoči.

Iz Celja se bodo udeleženci romanja odpeljali ob tri četrt na 8 zjutraj. Romanjem se bo pridružila celjska salezijska godba. Celjski skupini se bo pridružila še skupina iz Laškega in prijatelji naše delavske katoliške organizacije. Romarji so peljejo do Smartnega ob Paki, vračali pa se bodo po drugi poti na Polzelo. Skupine iz drugih krajev vljudno prosimo, da se točno držijo navodil, ki so jih dobili od centralne in od vodstva romanja.

e Obratovanje pekarskih mojstrov v območju Združenja pekov v Celju. Uprava združenja pekov v Celju razglašajo, da se peki na širšem sestanku dne 29. avgusta sklenili, da jim zaradi porazitve moka in režijskih stroškov ni mogoče dati preprodajnega kruha in peciva več kot 10% namečka, kar je tudi svoječasnno določila kr. banska uprava. Nadalje so sklenili peki, da bodo pobirali za peko kruha — hlebčka ali štruce do teže 2 kg 2 din, od 2—3 kg 3 din, preko 3 kg pa 4 din. Končno so sklenili tudi, da v bodoče ne bodo strankam zavijali kruha in peciva v papir, in prosijo stranke, da prinesejo vročice ali papir s seboj.

KULTURNI OBZORNIK

Josip Velebit: Putnikova pjesma

Pesniške zbirke so v današnjih dneh tudi na Hrvaškem precej redke. Zato je hrvaški kulturni svet gotovo vesel zbirke pesmi izpod peresa Josipa Velebita, zbirke ki jo je pesnik naslovlil *Putnikova pjesma*. Ta popotnik je pesnik sam, je človek, ker popotuje skozi življenje na tej zemlji v večnem Cilju — k Bogu. To misel izraža že takoj prva — uvodna pesem. Pesnikova soba je — samo postaja — in nevidni Vodja bo dal znamenje za odhod — za smrt...

Dokler smo pa na svetu, je človek ves poln spominov in refleksov iz svojega burnega življenja, tako tudi naš pesnik, saj nam piše mnogo spominov na svoje rojstvo, celo na rojstvo posameznih svojih pesmi.

Človek pa na tej zemlji ni sam popotnik, premno go sopotnikov ima. Josip Velebit posebno rad vidi v svojem kupeju — revne, take, ki so njemu podobni in enaki, ubogi, z njimi se najraje vozi, posebno s tistimi, ki jih sicer prijatelji in znanci zanemarijo in prezirajo. Zato se tako ljubko rad pogovarja celo s svojim drvarjem:

»Unesi tu vreću, naložit ću snažno,
Da zgrijem ozeble ruke.
I sjednuvši uz peč, bratski da skupa
Prozorimo dvije-tri riječi.«

Zelo številne so pesmi občutij, posebno je senca občutja so pesniku izšla iz srca. V jeseni, ko vse umira, ko je vse tako tožno in žalostno, takrat, tako spoznamo, je pesniku najljubše, najlepše, najbolje... V tem pogledu je Velebit — pesimist, pesnik pesimističnih razpoloženj, saj je ravno tem občutjem posvečeno do polovice pesmi v pričujoči zbirki. Silno lepo zna prisluskovati naravi v jeseni, poslušajte ga:

»Jesen je.
Več idu kiše
I pauci mi na zidu
Svuda opet mreže pletu. —«

In v tej jeseni postaja narava zmerom bolj sama, zapuščenca, pa je zopet tako v človeškem življenju, da pesnik obenem z jesenjo ljubi tudi osamelost samo in poje tako iskreno o osamljenosti, zapuščenosti nezakonski materi, o zapuščenosti deklici, o zapuščenem pesniku...

Zato ni čudno, če pesnik zaželi s tega zapuščenega sveta, posebno pa še s sveta, kjer človek človeku ni brat, marveč — zver, saj je prav današnji čas najjasnejša priča tega pesnikovega mnenja. Zato je povsem razumljivo, da

je zapel k Bogu: molitev, vročo željo, naj pošlje na svet novega, dobrega človeka, ki bo pspiku tovariš in prijatelj:

»Saslušaj mi, čuj, Gospodine,
Ovu moju žarku molitvu:
Preori svu tu zemlju ogromnu...
Jer je ta Tvoja zemlja krvava,
Jer je ta Tvoja zemlja prokleta,
I čovek na njoj ljudožder...
Istrebi sa nje čoveka
I stvori novog — Dobrogat«

Posebno lepe so v zbirki tudi pesmi, ki so bolj ali manj posrečeni portreti: avtoportret, portret matere, žene, samomorilca in starca, ki je vsekakor med najlepšimi portreti, celo med vsemi pesmimi v zbirki.

Potemtakem prevladuje v Velebitovi zbirki čustvo, srce, hrepenenje daleč nad mislijo, ki se le tu in tam utrne v kakem spominu ali refleksiji. Pesnik se počuti tako sam, zato je ves poln želja in teženj, zato želi ljubezni in razumevanja ne le zase, marveč prav tako ali še bolj za svojega revnega sočloveka. V splošnem pa se človeka, sodobnega, boji, kakor se ga boje vsi revni in majhni ljudje...

Kljub temu pa — do obupa ne gre pesnik, preveč je veren in dober, k Bogu ga vodi pot, njega prosi rešitve. In ta misel mu narekuje zopet vesel pogled, da začne verovati v življenje, ki se mu kljub težkim mislim zazdi lepo. A lepše je — sanjati... Tako se boj v pesniku med sanjo in realnim svetom izbojuje v dobro — sanji, lepoti, dobroti... Dokaz, da je Velebit resničen pesnik, pesnik, ki je bliže romantiki kot sodobni kruti realnosti, saj se te realnosti tako boji v svoji globoki nežnosti. Kljub prejšnjim, skoro pesimističnim pogledom na svet in človeka, kljub grozovitvi ob današnjem klanju, vendar pesnik ne obupa, reši ga svet pesnikov, svet lepote in optimizma. Tako se zaključuje zbirka povsem pravilno z besedo, ki jo je današnji človek tako potreben, z besedo vere v Boga, človeka in življenje. Ta zaključna pesem se glasi:

Lijep je život, samo ako
Znamo da mu Smiso damo.
Al od njega još su ljepši
Snovi. — To je pouzdano.

I sretan će umrijeti onaj,
Tko je znao mnogo žudjet
I tko je imao sreću
Žudnju nikad ne doživjet.

F. J.

Dijaški koledarček za l. 1940-41

Konzorcij Naše zvezde je v uredništvu prof. Jerneja Pavlina založil in te dni že izdal dijaški kongregacijski koledarček kot IX. letnik. Že deveto leto bo torej spremljal ta dijaški koledarček naše slovenske katoliške študente skozi šolsko leto, tako je namreč koledarček za študenta najbolje prirejen. Letošnji koledarček je prav lep in tudi dovolj zanimiv, saj prinaša razen samih koledarskih stvari še pomembne podatke za našega študenta: o Cerkv in državi, važne kongregacijske stvari in mednarodne znake, podatke o slovanskih svetnikih in božji poti Marije na Brezjah, pa tudi v narodno smer je dobro usmerjen, saj prinaša Slovkove besede o narodnosti in prisrčno slovenske katoliške mladine na Slovkovem grobu. Sledijo izreki starih mislecev, kar je posebno dragocen donesek v koledarčku za današnjega študenta, ki se je sicer kot učenec največ realne gimnazije od klasične zelo oddaljal. Na koncu so še drobni podatki o šolah na Slovenskem, premakljivi prazniki itd. Zaradi te izredne zanimivosti in pestrosti vsem našim študentom dijaški kongregacijski koledarček toplo priporočamo. Stane s svinčnikom 9 din, brez njega 8,50 din. F. J.

Karikatura na velesejmu

Na ljubljanskem velesejmu bo poleg umetniške razstave slovenskih umetnikov tudi razstava karikaturne, kakor jih je slikal Hrvat Gospodinec iz Sibenika po raznih ljubljanskih lokalih in družbah. V paviljonu F bo razstavil 120 takih karikaturn, izmed katerih prinašamo sedaj za zgled karikaturo g. vseuč. prof. dr. Turka. Veliko javnih kulturnih in gospodarskih delavcev, pisateljev, profesorjev, urednikov, gospodarskih veljakov, igralcev, dirigentov, kakor tudi raznih poklicev ljudi je karikiriral po njihovi najbolj karakterski plati. Danes samo opozarjamo tudi na to razstavo.

Temeljno delo ruskega učenjaka o bolgarski zgodovini. — Kakor poročajo, moskovska Izvestja, je ruski zgodovinar in akademik N. S. Deržavin končal temeljno delo o Bolgarah in njihovi zgodovini.

vinu od najstarejšega časa do začetka XIX. veka. V tem delu svetovno znanega ruskega strokovnjaka zgodovinarja, ki se posebno peča z bolgarsko zgodovino, bodo zbrani in na novo vrednoteni podatki o izvoru Bolgarov in postanku njihove države, natančno je opisano prvo in drugo cesarstvo, politično življenje Bolgarov v svobodi, pa tudi v petstoletnem turškem jarmu. Obdelana so vprašanja v zvezi z narodnim in kulturnim življenjem Bolgarov pod grško-fanariotskim kulturnim verskim vplivom v prejšnjem stoletju. Končno poglavje te knjige, o kateri so ruski zgodovinarji prepričani, da bo epohalnega pomena, pa bodo obrtani boji za osvoboditev izpod turškega jarma, bolgarska prosveta in kultura. Prof. Deržavin je napisal že več študij o Bolgarih ter njihovih zvezah z Rusijo, zato to njegovo sintetično delo pričakujejo z velikim zanimanjem, zlasti še, ker pričakujejo, da bo v zgodovinsko obravnavanje prinesel tudi več novega gradiva, predvsem pa novo gledanje na bolgarsko zgodovino.

Seljaški pokret v Hrvatski je naslov knjige reportaže, ki jo je napisal novinar *Mahmud Konjodžić*. Vsebinsko je naslednja po naslovih poglavij: Dr. Maček o položaju kmetov. Kmetijski upor Matije Gubca. Ante in Stepan Radić, utemeljitelja kmečkega gibanja. Prve težkoče in borbe. Kako se je gibanje ustvarjalo na terenu. Program gibanja iz leta 1904 in 1921 z najnovejšim komentarjem. Kako je bil organiziran politični del gibanja. Gibanje v volitvah od leta 1905 do 1938. Kako gleda dr. Maček na bistvo kmečkega gibanja. Ustanovitve Gospodarske Sloge. Ideje, na katerih temeljita Gospodarska Sloga in Seljačka Sloga. Organizacija, struktura in delo Gospodarske Sloge (načela pri dvigu cen živini, kmečkim pridelkom, pa tudi kmečkim mezdami, skupno nabavljanje živin in potrebščin, elektrifikacija, zdravje, prehrana itd.). (Delo Zavoda za proučevanje kmečkega in narodnega gospodarstva, Delo Seljačke Sloge, pobljanje nepismenosti, seljaške smotere, sodišča dobrih ljudi, splošna prosveta itd.). Kako je organizirana Seljačka Zastita? Začetek kmečkega gibanja na Hrvaškem in Srbskem. Vtiski pri nastopu organiziranega kmetstva. Stanje povprečne hrvaške vasi. Vtis s »smotrec« kmečke kulture. Nenavadna knjižica. Kmetje, kosci, pastirji, orači itd. so postali književniki, slikarji, publicisti in politiki. Tako je pokazan v tej knjigi historiat celotnega hrvaškega kmečkega gibanja ter njegova moč današnjega dne. Zato je knjiga zlasti sedaj, ko se pripravljajo razne reforme socialnega in gospodarskega značaja, pri katerih sodelujejo po svojih političnih predstavah prav ta hrvaška kmečka stranka, zelo aktualna. Cena knjige je 25 din. Pripominjamo, da je knjižica pisana v cirilici, kajti napisana je predvsem za Srbe, da se tudi oni seznani s temelji hrvaškega kmečkega gibanja, ki sta mu dala osnove brata Radića in katerega predstavlja sedaj dr. Maček s svojimi kmečkimi kulturnimi, gospodarskimi in političnimi organizacijami.

Giottove freske v asijski katedrali ogrožene. Kakor poročajo časopisi iz Rima, so slavne Giottove freske v Asijski resno ogrožene. Zato so sklicali posvet strokovnjakov, ki naj bi se pomenili o tem, kako restavrirati in ohraniti te velike dragocene umetniške Italije. Milanskemu restavradorju Pellicolimu so poverili popravilo fresk, ki pa je tudi dokazal, da je ohranitev slik še mogoča. Barva se krusi od sten. Pravijo, da je glavni vzrok kršenja fresk prah opeke, s katero je cerkev tlakovana. Zato bodo najprej odstranili opečni tlak ter bodo tla tlakovali s kamenjem.

Zgodovina človestva. Nemški zgodovinar Kurt Breyss je napisal veliko delo »Zgodovina človestva« (Geschichte der Menschheit), ki izhaja v založbi Gruyter v Berlinu. Zgodovina je dosegla velik odmev po svetu zaradi načina, kako opisuje razvoj človestva po razvojnih stopnjah posameznih kultur. Dosele sta izšla že dva zvezka pod naslovom »Začetek človestva« ter »Večna podoba človestva«.

Dvestoletnica prvega modernega angleškega romana

Leta 1740 je izdal angleški knjigarnar in tiskarnar Samuel Richardson roman z naslovom »Pamela«. Ta knjiga je postala vzor za vse poznejše angleške romane. Napisal ga je zato, ker je mislil, da bo s tem ugodil zahtevam čitajočega občinstva. Ni vedel, oziroma ni se zavedal, da s tem ustvarja nekaj novega, niti ga ni vodila želja, obogatiti književnost z neko izvirnostjo. Bil je trgovski človek. Zapazil je, da občinstvo ni zadovoljno z obstoječo obliko knjige, pa se je trudil, nuditi nekaj drugega, kar bi mu bolj prišlo. Pozneje je ob neki priliki vendar priznal prijateljem, da je pisal »Pamelo« imel vedno bolj vtis, da ustvarja nekaj novega, ter upa, da bi te vrste književnosti mogla napotiti mlade ljudi na nov način čitanja, osvoboditi dotedanjih nedosežnih višin in poviševanj in bi, pustle na strani vse neverjetno in čudežno, česar so bile dotedanje knjige prepelne, ta nova vrsta književnosti lahko služila tudi dviganju vere in kreposti.

Dolje so se morali bralci zadovoljevati z gledališkimi komadi starih piscev, s pesmimi in kritičnimi razpravami, ki pa so tekmo časa postajali vse slabši in so vedno bolj zgubljali na čisti obliki. Mnoge igre konec 17. stoletja so bile napisane za oder in za čitanje. Hotele služiti dvema ciljema, niso nobenega dosegle. Toda že dejstvo samo, da so dramatičniki pisali igre tudi za čitajoče občinstvo, priča, da so ljudje iskali take vrste književnosti. Bajke kot Robinson Crusoe ali satire kot Gulliverova potovanja so bile dobre knjige te vrste, toda ljudje so hoteli čitati knjige o doživljajih navadnih smrtnikov, s katerimi bi se lahko primerjali. To je vzrok, da je bila v 17. in 18. stoletju tako priljubljena drama.

Samuel Richardson se je rodil leta 1689 v angleški grofiji Derbyshire. Imel je navadno ljudsko šolsko izobrazbo. Zaradi velike resnosti je užival ugled med tovariši. Večkrat so ga prosili, naj jim pripoveduje zgodbe, ki jim je dal vedno neko moralno ozadje. Pisal je tudi številna pisma za ljudi, nevesne pisanja. Brez dvoma je pri tej priliki uspel dati izraza mnogim svojim lastnim mislim. Oče je hotel, da bi se posvetil duhovskemu poklicu. Ker pa ni imel denarja za odgovarjajočo izobrazbo, ga je dal za vajenca k nekemu tiskarnarju v Londonu. Tu je hitro napredoval in se je oženil s hčerko svojega mojstra. Kmalu je ustanovil lastno tiskarno v Fleet Streetu. Zaupali so mu tiskanje parlamentarnih zapisnikov. Po »Pameli« je objavil še dva romana.

Pred izdajo »Pamele« ni bil znan kot pisec. Napisal je le nekaj uvodov k drugim delom. S prvo knjigo, sprejeto z velikim navdušenjem, je takoj zaslovel. Knjiga je napisana v obliki pisem, torej v za romane najnepriladnejši obliki. Vendar je

silno vlekla. Današnji pisatelji govore neposredno ali po ustih glavnih oseb. Pisma, ki jih piše Richardsonova Pamela staršem, so izvrstna slika njene značaja. Knjiga se bavi z doživljaji mlade deklice iz pošlene in pobožne družine, ki gre služiti k neki večji rodbini. Domači sin se ji dobriča in hoče imeti z njo ljubavno razmerje. Ona se mu upira, s tem zelo vpliva na njegov značaj in nazadnje postane njegova žena. Richardson se je že prej bavil z vprašanjem mladih deklet v takem položaju. Ko so ga pa prijatelji prosili, naj nekaj napiše, mu je bila prva misel, napisati niz pisem, ki bi mogla pomagati ljudem v takem položaju. Iz teh pisem je nastal prvi moderni roman. Kot že rečeno, je povzročila ta knjiga popoln preobrat v pisanju romanov, pomenila pa je še nekaj več. Pomenila je prelom z razuzdanim pisanjem, ki je napolnjevalo strani mnogih prejšnjih knjig. Zato moramo smatrati Richardsona ne le za reformatorja stila in oblike romanov, ampak tudi za reformatorja njihove vsebine. Prvi moderni roman je bil tako pomemben po moralnosti mišljenja in čustvovanja, kakor po revolucionarnosti oblike. Še danes ga je moči s pridom čitati.

Pred odletom napolnjujejo veliko letalo z bombami.

ŠPORT

Kolesarske dirke okrog Srbije

Na prvi etapi, na etapi ministra za telesno vzgojo naroda, to je na progi od Belgrada do Zvornika, katere proga je merila 163 km, je zmagal Drago Davidović iz Zagreba; drugi je bil Rade Veljković, tretji pa Drlić. V prvem delu prve etape (Belgrad—Sabac 82 km) je dosegel prvi na cilj Davidović iz Zagreba v času 3:54:40, drugi je bil Pavlovič v istem času, ter tretji Veljković. V Zvorniku je doseglo za prvimi tremi dirkači istočasno osemnajst dirkačev, tako da komisija ni mogla takoj ugotoviti vrstnega reda, kar bo storila naknadno.

Dirke se nadaljujejo v petek, 30. avgusta na 148 km dolgi progi Zvornik—Sarajevo, danes v soboto, 31. avgusta pa merijo dirkači svojo hitrost na kolesih na 253 km dolgi progi Sarajevo—Visegrad—Cačak.

Ali bo postala Ilirija drž. prvak v plavanju?

V ligaškem plavalnem prvenstvu se imata odigrati samo še dve tekmi: Ilirija: Viktorija, ki bo v torek 3. septembra v Ljubljani in Viktorija: ZPK, za katero še ni določen termin. Stanje plavalne lige je sedaj naslednje:

Plavalno	Tekme	Točke	Povprečnost
1. Ilirija	7	440	62,85
2. Jug	8	490	60,85
3. Viktorija	6	336	56
4. Jadran	8	363	45,42
5. Z. P. K.	7	313	44,17

Ilirija ima — kakor je razvidno — odigrati še eno tekmo, Viktorija dve, ZPK pa eno. Ilirija vodi sedaj z 62,85 povprečjem točk, katerih ima — kakor kaže tabela — 440. Jug, ki je odigral vse tekme, jih ima 490 ter potrebuje Ilirija samo 51 točk in postala bo plavalni prvak Jugoslavije za leto 1940. Vsekakor bo pa Ilirija dosegla v torek še več točk, tako da bo prišla nad znamko 500. Ilirija bo imela tak naskok, na jo Viktorija ne bo mogla dohiti.

V waterpolu pa je naslednja tabela:

1. Jug	7	6	0	1	37:08	12 (2)
2. Viktorija	6	4	0	2	24:14	8 (4)
3. Jadran	7	4	0	3	20:19	8 (6)
4. Z. P. K.	7	2	0	5	13:21	4 (10)
5. Ilirija	7	1	0	6	11:40	2 (12)

Udeležba zagrebških atletov na celjskem mitingu zagotovljena

Danes moremo sporočiti, da so v teku dneva prišle številne prijave. Med drugimi je javila zagrebška Concordia, da bodo sodelovali naslednji njeni tekmovalci: Kotnik, Mrkušić, Srakar in Junek. Od slovenskih klubov so prišle naslednje prijave: za Planino Košir, Mavsar, Mravlje, Bratož, Klinar, Černe, Lebingar, dr. Časny, Mihelič, Janež in Kuk; Primorje bosta zastopala Kien in Gojković; Bratstvo Kvas in najbrž Pribošek ali Zupan; mariborski Železničar pošlje Zorka, Gracijanski, Metelka, Murausa, Gujznika, Hladeta in Sibirca; Maraton pa Lužnika, Lončariča, Smerdelja, Stojška, Krepla in Babiča. Za Celje pa bodo nastopili med drugimi Goršek, Pleteršek, Urbančič itd. Vrstni red v krogi in klaviru se bo spremenil, tako da bo najprej krogi in nato šele klavir. Opozarjamo vse tekmovalce, da se bo tekmovanje začelo točno ob 9.30. Vstopnina k prireditvi bo propagandno nizka; otroci do 14. leta imajo prost vstop.

Ženski atletski miting

priredi SK Planina, dne 1. septembra 1940 na Stadionu v Ljubljani s pričetkom ob 9 dop. Pravico nastopa imajo samo atletinje SK Planine, ker je to obenem izbirni miting za drž. prvenstvo. Program je naslednji: 1. tek 60 m; 2. met kroglice; 3.

tek 100 m; 4. skok v višino z zalefom; 5. met diska (1 kg); 6. skok v daljavo z zalefom; 7. met kopja (400 g); 8. štafeta 4x100 m; 9. štafeta 4x60 metrov. — Vstopnina nizka.

Sodniški zbor za ženski atletski miting SK Planine. Za ženski atletski miting, ki bo v nedeljo, 1. septembra t. l. na Stadionu se vabijo naslednji sodniki, da sodelujejo: Soukal, Finc, Vidic, Hvale, Trtnik, Kalan, dr. Časny, Jeglič, Stropnik, Kermavner, Zober, Mevlja, Kraner. Vsi omenjeni se naprošajo, da so v nedeljo najkasneje do pol 9 dopoldne na Stadionu ker se prične miting točno ob 9.

SK Olimp: SK Amater

Športni dan SK Olimpa.

Jutri ob 16.30 bo na igrišču v Gaberju letošnja prva nogometna ligaška tekma med gornjima kluboma. Obe moštvi, kateri odlikuje predvsem izredna borbena bosta nastopila v najmočnejših postavah. — Predtekmo ob 15 bosta igrala kom. Olimp in Jugoslavija. Dopoldne bo Olimp prodal po mestu spominske znake in cvetlice v proslavo športnega dne.

I. SSK Maribor: Ljubljana

Gornja nasprotnika se srečata jutri ob 16. na igrišču Ljubljane v prvenstveni tekmi »Slovenske lige«. Ljubljana, ki se je zadnje čase popravila, bo naletela v I. SSK Maribor na ostrega nasprotnika, tako da bomo imeli priliko prisostvovati napetemu nogometu, ki bo postal z osnovanjem slovenske lige gotovo zanimiv. Morda bo pa slovenska liga tista, ki bo našemu nogometu pomagala navzgor, ki bo vzbudila med prijatelji športa ono zanimanje za nogomet kakršno je bil svoj čas. Pridite in pogledite!

ZFO

Kolesarske dirke priredi F. O. v Račah. Vsi člani, ki želijo tekmovali, naj se javijo v nedeljo, 1. septembra ob 1. uri na startu pri lipi. Obveščamo, da se bo tekmovalo z navadnimi in dirkalnimi kolesi. Med najbolje bomo razdelili nekaj lepih nagrad. Za člane so pripravljene še diplome.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

SK Celje vabi vse naslednje gospode da sodelujejo jutri na mitingu kot sodniki: Kocmur, Dobnik, dr. Žužič, Gradišnik F., Presinger, Škerl, Dobrajc, Bonač, Rebevcšek, Zupanec, Pravič in Gruden ter Radič. Omenjeni naj bodo ob 8 na Glaziji.

SK Celje, atletska sekcija, opozarja vse atlete, ki ne bodo tekmovali, da naj bodo ob 8 na Glaziji. Nogometna sekcija. Ker v nedeljo ni nobene tekme, se opozarjajo vsi nogometaši, da bo trening jutri ob 14.

Sestanek delegatov slovenskih klubov bo v nedeljo v Celju. Z ozirom na nevrzdrne razmere v SAZ sklicuje SK Celje za nedeljo, 1. t. m. ob 14 v prostore gostilne pri »Turški maki« sestanek delegatov slovenskih klubov, kjer se bo zavzelo dokončno stališče zaradi ureditve razmer v slovenski atletiki. To velja kot vabilo za vse klube.

S. T. K. Moste obvešča svoje člane, da je klub vzel v najem igrišče v Mostah, kjer je igrišče ob 9 dopoldne, prvo moštvo pa najkasneje ob 10. Postave moštva na obhajenjem mestu.

Z. S. K. Hermes, nogometna sekcija. Jutri igrajo na našem stadionu juniorji in prvo moštvo tekmi s S. K. Mladiko. Juniorji naj bodo v garderobi ob 9 dopoldne, prvo moštvo pa najkasneje ob 10. Postave moštva na obhajenjem mestu. Sprejemne družbe, prvenstveno upokojenega železničarja. Samo pisane ponudbe z navedbo vseh osebnih podatkov staviti na gornji naslov, poštni predal 95.